

Kort verhaal van het optreden van het classicaal bestuur van Gouda te Oudewater

<https://hdl.handle.net/1874/235735>

KORT VERHAAL

VAN HET OPTREDEN VAN

HET CLASSICAAL BESTUUR VAN GOUDA

TE OUDEWATER.

....

I.

DE VOORLOOPIGE SCHORSING

VAN

Ds. W. F. A. WINCKEL en de

B.B. A. VAN BAREN, Ouderling en C. HOFLAND, Diaken,

DOOR

Ds. W. F. A. WINCKEL.

(Uitgegeven voor rekening van den schrijver
ten bate van de armen der Diaconie der Geref. Gemeente.)

UTRECHT. — J. VAN BOEKHOVEN. — 1887.

921

BIBLIOTHEEK
NED. HERV. KERK

KORT VERHAAL

VAN HET OPTREDEN VAN

HET CLASSICAAL BESTUUR VAN GOUDA

TE OUDEWATER.

— —

I.

DE VOORLOOPIGE SCHORSING

VAN

Ds. W. F. A. WINCKEL en de

B.B. A. VAN BAREN, Ouderling en C. HOFLAND, Diaken,

DOOR

Ds. W. F. A. WINCKEL.

(Uitgegeven voor rekening van den schrijver
ten bate van de armen der Diaconie der Geref. Gemeente.)

UTRECHT. — J. VAN BOEKHOVEN. — 1887.

+ S
31C105.

EEN WOORD VOORAF.

Met medeweten van den Kerkeraad der Gereformeerde Gemeente te Oudewater zend ik deze bladen in het licht. Het kwam ons voor, dat het noodig was, de gemeente van Oudewater en belangstellende vrienden in den omtrek en elders in staat te stellen om te oordeelen over de handelingen van het Classicaal bestuur van Gouda en van mijn ambtgenoot te dezer stede, ten onzen opzichte.

Het is een kort verhaal, in der haast, in een bewogen tijd opgesteld. Wat er gedurende die dagen in mij omging, welke bemoedigingen en vertroostingën ik uit Gods Woord en door het medeleven en de belangstelling van vrienden, ondervinden mocht, heb ik gemeend te moeten verzwijgen.

Later zal nog een dergelijk, misschien kleiner geschrift volgen, om duidelijk te maken, waarom de Kerkeraad ten slotte gehandeld heeft gelijk hij deed en hoe de listen van den vijand werden verijld.

Zij deze onze arbeid tot verheerlijking van 's Heeren naam. Mocht Hij er genadig uit weg nemen, wat aan de komst van Zijn rijk mocht in den weg staan.

W.

OUDEWATER,

3 Maart 1887.

WIE IS DE BEWERKER?

Het Classicaal Bestuur van Gouda heeft goedgevonden den 24sten Februari van dit jaar mij een stuk te zenden, meldende, dat ik in mijne bediening als herder en leeraar, voorloopig ben geschorst; ook de ouderling VAN BAREN en de diaken C. HOFLAND ontvingen een dergelijken brief.

Dat dit groote ontroering in de gemeente verwekte, is te begrijpen. Onder onze vrienden gaf vooral het feit, dat de schorsingsbullen door mijn ambtgenoot Ds. J. W. Margadant geteekend waren, rechtmatige ergernis. Had hij kieschheids-halve zich in deze niet behooren terug te trekken? Had hij zijn plaatsvervanger Ds. H. van Selms te Leerdam niet moeten laten optreden? Had hij allen schijn, van de voorloopige schorsing zijner medebroeders, met welke hij in ééne kerk diende, te hebben uitgelokt, niet moeten vermijden?

Veler verontwaardiging steeg ten top, toen medegedeeld werd, wat er aan onze voorloopige schorsing was voorafgegaan.

Des Dinsdagsavonds (22 Februari) schelde ik bij het huis van mijn ambtgenoot aan, met het doel met hem af te spreken, wanneer we in den loop dier week Kerkeraadsvergadering zouden houden. Ik vond Ds. Margadant niet te huis, maar

sprak met Mevrouw zijne echtgenoot, welke beloofde haren man mijn wensch kenbaar te maken. Goedsmoeds keerde ik huiswaarts. Den volgenden dag kreeg ik 's avonds een bezoek van den koster, mij een briefje brengende van Ds. Margadant, waarin met den gewonen aanhef: *Am. fr.* (Mijn vriend en broeder) mij gevraagd werd, of ik goed vond, dat de Kerkeraadsvergadering uitgeschreven werd tegen Vrijdag 25 Februari ten 7 ure des avonds, en of ik tevens zou willen opgeven, welke dingen er op onze vergadering moesten behandeld worden. Daar de koster mij te kennen gaf, nadat ik een oogenblikje met hem gepraat had, dat Ds. Margadant gaarne dadelijk antwoord terug ontving, zoo schreef ik, zonder eenig kwaad te vermoeden, dat ik 1° wenschte, dat de boeken van het archief zouden nagezien worden, en dat ik 2° een voorstel wenschte in te dienen betreffende het aannemen van attestatiën. Het eerste had reeds moeten geschieden bij de eerste Kerkeraadsvergadering van het nieuwe jaar; het tweede had ten doel een bezwaar uit den weg te ruimen, dat Ds. Margadant zelf, en volkomen te recht, geopperd had. Toen ik de laatste maal den treurigen kerkelijken toestand met mijn ambtgenoot besprak, gewaagde ik ook van de moeielijkheden, waarin wij zouden geraken, wanneer leerlingen van den Heer Vermeulen, predikant te Haastrecht, die alhier van wege den Protestantenvbond komt catechiseeren, zich kwamen aanmelden om ingeschreven te worden in het lidmatenboek. Onder het bespreken van dit punt merkte Ds. Margadant op, dat we tot hiertoe maar klakkeloos allerlei attestatiën hadden aangenomen, als wilde hij daarmede te kennen geven: „hoe wilt ge nu op eens zoo stipt handelen, daar ge te voren er aan mede gedaan hebt, om rijp en groen te boeken en daardoor toe te laten tot des Heeren Avondmaal.” Dit verwijt vond ik gegrond, en ik nam mij voor,

om bij de eerste de beste Kerkeraadsvergadering deze zaak ter sprake te brengen.

Wat heeft Ds. Margadant hierop gedaan? Den volgenden dag is hij met mijn briefje naar Gouda getogen en werd dit aan de saamgeroepen vergadering van het Classicaal Bestuur vertoond. Toen is betoogd, dat het mij om losmaking van de gemeente Oudewater uit het Synodale verband te doen was, dat mijn opzet niet anders zijn kòn dan het archief in mijne macht te krijgen, enz. enz.

„Maar dit is slechts een vermoeden; wat weet gij van hetgeen er in het Classicaal Bestuur verhandeld is?”

Wij meenen *goede gronden* voor ons vermoeden te hebben. Waarom verzoekt de koster mij op last van Ds. Margadant om de punten van behandeling op te geven? Dit kon ik toch niet *mondeling* doen, maar moest *schriftelijk* geschieden. Is het niet duidelijk dat mij die afgevraagd werden, om een bewijs tegen mij, zwart op wit, in handen te hebben? Indien mijn briefje Ds. Margadant niet welkom ware geweest; als hij daardoor de kans niet schoon zag, om mij van de baan te dringen, waarom heeft hij dan verzuimd om tegen Vrijdag ten 7 ure Kerkeraadsvergadering uit te schrijven, gelijk ik hem als Voorzitter van den Kerkeraad had gezegd?

Ds. Margadant heeft gedacht: „*vóór Vrijdag is hij kerkelijk afgemaakt, daarom schrijf ik geen Kerkeraadsvergadering uit.*”

Welk recht had hij om dit na te laten? Ik was voorzitter van den Kerkeraad en had waarlijk tijdig genoeg Ds. Margadant als Scriba gewaarschuwd. Het nalaten van wat zijn plicht was is alleen verklaarbaar, wanneer men aanneemt, dat hij zich overtuigd hield, dat ik door zijne medestanders in het Classicaal Bestuur, op zijn aanklacht, wel onschadelijk gemaakt zou worden.

Dit is hem dan ook ter dege door de niet geschorste leden van den kerkeraad onder de oogen gebracht, toen Ds. Margadant op Zaterdag 26 Februari ten 4 ure met hen samenkwam. Het antwoord, dat Z.W.E. hierop gaf, was slechts, *dat hij geen lust gehad had, om die vergadering uit te schrijven*. Volkomen terecht werd hem hierop toegevoegd: „Dus hangt dan de kerkeraad af van de lust van zijn Secretaris!”

De gemeente van Oudewater kan nu eens oordeelen over de zoo dikwijls herhaalde verklaring (ook op den kansel op Zondag 27 Februari des voormiddags), dat niet *hij*, Ds. M., maar het Classicaal Bestuur, bestaande uit zes predikanten en twee ouderlingen, ons heeft geschorst. Wij nemen aan, dat Ds. Margadant genoeg bijval in genoemd bestuur heeft gevonden; immers de vingers van een invloedrijk lid jeukten reeds lange, om de Gereformeerden te recht te zetten; maar *wie* was het, die het vuurtje heeft aangestookt, want zelfs een hoop krullen met petroleum gedrenkt vliegt niet van zelf in brand? Wij verdenken er Ds. Margadant van. Hij zelf had de val opgezet, waarin ik moest loopen. Hij wist, dat ik te voren reeds het voornemen had, om de kerkelijke registers, op een onzer vergaderingen ter tafel te laten brengen: dit had ik hem te kennen gegeven. Daarom moest de koster er op af gestuurd. Daarom moest ik een briefje schrijven. Met dat briefje kon men dan naar Gouda tijgen. Dat briefje zou mijn eigen aanklager worden.

Slangenlist meenen wij hierin op te merken, maar ook *duivenoprechtheid*?

Wij zijn tot terugname van deze woorden bereid, als ons kan aangetoond, dat het door mij geschreven briefje, niet in de vergadering van 't Class. Bestuur ter sprake kwam.

DE SLAG GEVALLEN.

Wanneer het Classicaal Bestuur tegen mij een kerkelijk rechtsgeding begonnen ware, zou mij dit niet hebben verwonderd. Ik was niet gewoon mijne overtuiging in zake den diep gezonken toestand der Gereformeerde kerken in Nederland te verzwijgen, noch in mijne eigene gemeente, noch wanneer ik geroepen werd in de vacatures te prediken, noch wanneer ik elders verzocht was een woord te spreken. Ik meende niet genoeg te kunnen wijzen, op onze en onzer vaderen schuld voor God, waardoor wij onder eene organisatie leefden, die er toe dreef, om de belijders uit des Heeren kerk te drijven en de bestrijders der Gereformeerde religie, ja zelfs loochenaars van den Persoonlijken Levenden God er in te houden. Een botsing met de Synodale organisatie, die de hoogste rechtsprekende en wetgevende macht in de Gereformeerde Kerken van deze landen toekent aan de Algemeene Synode, en mij die het Koningschap van Christus over Zijne kerk belijden mag, kon niet uitblijven. Doch ik had gehoopt en verwacht, dat er een eerlijk geding tegen mij zou zijn begonnen, als het Classicaal Bestuur meende, den drang der Hoogere Besturen, niet te moeten wederstaan. Maar dat men mij verraderlijk voor-

loopig schorsen zou, *zonder mij te hooren*, had ik niet kunnen denken. Voorloopige schorsing mag toch alleen plaats hebben, volgens art. 48 van het Regl. van Opz. en Tucht, bij een *geruchtmakend bezwaar van ergerlijken aard*. Wanneer men mijne medebroeders en mij dronken over straat had zien loopen, of men had bij ons eene huiszoeking gedaan, omdat we beschuldigd waren van diefstal, — dan had het Classicaal Bestuur ons, na onze verdediging gehoord, en het bezwaar gegrond bevonden te hebben, voorloopig behooren te schorsen. Dan moest verhinderd worden, dat wij tegen den volgenden Zondag onze plaatsen als Kerkeraadsleden of als Evangeliedienaar hadden ingenomen. Doch daarvoor had God ons bewaard.

Van welke ergerlijke, geruchtmakende dingen, worden wij beschuldigd?

Wij worden verdacht, het Gereformeerd Kerkelijk Congres te hebben bijgewoond. Dat Congres heeft van 11—14 Januari geduurd. Waarom ons *aanstonds* niet voorloopig geschorst, indien het bijwonen van het Gereformeerd Kerkelijk Congres op zich zelve reeds een *ergerlijke* zaak is; waarom ons dan daarna nog een zes weken in onze bediening gelaten? Ergerlijk is eer onze voorloopige schorsing te noemen, waarbij een artikel is toegepast, dat tegen zedeloosheid gemaakt is. Heeft het vermoeden, dat we congreswaarts geweest waren ook „*gerucht*” gemaakt? Wij weten nergens van. Het booze gerucht moest onze schorsing voorafgegaan zijn; is iets daarvan gebleken? *Wij* hoorden van niets.

Dezelfde rechts- en reglementsverkrachting als het Classicaal Bestuur van Amsterdam zich tegenover den Amsterdamschen kerkeraad veroorloofde, heeft het Classicaal Bestuur van Gouda ook tegenover ons te baat genomen, om ons weg te cijferen. De vondst van Dr. Vos vindt navolging. Al hebben de

rechtsgeleerde adviezen van Mr. Baron de Geer van Jutfaas, van Mr. van Bemmelen en van Mr. Farncombe Sanders, (deze beide laatste heeren zijn van liberale richting) eenstemmig het voorloopig schorsen der Amsterdamschen broeders, als een vertrappen van het recht veroordeeld, de heeren van het Classicaal Bestuur van Gouda hebben op nieuw dat schandelijke middel aangegrepen, om ons uit onze kerkelijke bedieningen te zetten. *En hiertoe werkte een bedienaar des Goddelijken Woords mede, die zich zelf tegen het onrecht aan de Amsterdamsche broeders aangedaan, verklaard heeft. Ds. Margadant heeft toch gansch vrijwillig, zonder de minste pressie van de zijde van den kerkeraad van Oudewater, zijne sympathie betuigd aan de voorloopig geschorste leden van den Amsterdamschen kerkeraad.*

Het vóór mijne komst te Oudewater, door Ds. Margadant eigenhandig geschreven adres, luidt aldus:

OUDEWATER, 1 Februari 1886.

WelEerwaarde en Eerwaarde Heeren en Broeders,

De kerkeraad der Hervormde gemeente te Oudewater, kennis genomen hebbende van de missive, onlangs tot U gebracht, namens Predikanten, afgevaardigden van kerkeraden en gemeenteleden uit de classis Arnhem en omliggende classen, heeft de eer U mede te deelen, dat hij zich met den inhoud van genoemden brief ten volle kan vereenigen.

Hij gevoelt zich ten duurste geroepen en verplicht, aan U langs dezen weg zijne sympathie te betuigen, met den wensch en de bede, dat de Koning der Kerk U steune en

sterke in den strijd om het recht onzer Belijdenis en de eere Zijns Naams.

Met de hartelijke toebidding van 's Heeren genade,

De kerkeraad voornoemd,

(w. g.) J. W. MARGADANT,

h. i. Voorzitter en Scriba.

M. J. BUYS, *Ouderl.*

C. VAN DEN DOOL.

A. SMIT.

P. VERWEIJ.

B. P. RAHMS, *Diaken.*

Den WelEerw. Zeergel. Heer

Ds. P. VAN SON C. S.

te

Amsterdam.

M. C. VAN WIJNGAARDEN, *Diaken.*

J. VAN DER WIND, *Diaken.*

C. HOFLAND.

A. VAN BAREN.

Het adres waarmede ook Ds. M. volle instemming betuigt, luidt aldus:

„WelEerwaarde en Eerwaarde Heeren en Broeders!

Wij ondergeteekenden, Predikanten, Afgevaardigden van Kerkeraden en Gemeenteleden uit de classis Arnhem en omliggende classen, gevoelen ons gedrongen een woord van deelneming tot U te richten.

Met belangstelling hebben wij den loop der zaken ten uwent gadeslagen, met de bede in het harte, dat de Heere U kracht geve om trouw tot den einde toe te volharden, zoo het was naar Zijnen wil, en tot verheerlijking van Zijnen naam, wat wij vastelijk gelooven.

Wij bedoelen natuurlijk de zaak der attesten.

Het staat toch bij ons vast, dat de roede der kastijding

om geene andere reden op U is nedergedaald, dan om deze alleen: dat Gij de leerlingen van moderne predikanten den toegang tot het H. Avondmaal hebt bemoeilijkt, hetwelk duidelijk blijkt uit den spoed, waarmede door het Classicaal bestuur van Amsterdam, doende wat des Kerkeraads is, die attesten beschikbaar zijn gesteld.

In de bewuste beheerszaak meenen wij niets anders te kunnen zien dan de gezochte aanleiding om U te treffen; het Class. bestuur heeft het wellicht niet aangedurfd U te schorsen om eene zaak van belijdenis; waart Gij toch geschorst om die attesten, de publieke opinie had zich gekeerd geheel tegen zulk een Kerkelijk bestuur, dat broeders, getrouw aan 's Heeren bevel, dorst te schorsen in hun ambt.

Over de beheerszaak kunnen wij ons niet uitlaten.

Wij verblijden ons van ganscher harte dat Gij, Opzieners der Gemeente van Jezus Christus, in de grootste stad van ons land, aan de spits zijt getreden; dat Gij een aanvang gemaakt hebt om te zuiveren, wat zoozeer zuivering van noode heeft.

Te lang toch is daar in ruste nedergezeten; te lang toch is geduld, dat belijders en bestrijders onder ééne vlag zouden varen; wat meer zegt, te groot is de schuld geworden, dan dat rechtzinnige Kerkeraden nog langer zouden mogen voortgaan alles maar gemengd en zonder nauwletend onderzoek te laten toetreden tot 's Heeren disch.

Uw optreden vervult ons met blijdschap, omdat Gij daar door getoond hebt te willen handelen naar Gods Woord en onvoorwaardelijk te bukken voor den Koning der Kerk.

Genade worde u geschonken en vermenigvuldigd; gaat Gij uwen weg in stilheid; de Heere zal recht en gerechtigheid doen; weest Gij met de Apostelen te Jeruzalem verblijd, dat Gij waardig zijt geacht geweest om Zijns naams wil smaad-

heid te lijden; het is en zal steeds zijn het deel van degenen, die getrouw en van den Heere afhankelijk wenschen te handelen en te wandelen; ook in deze zaak vervult de Heere Zijn woord: „Ik zal vijandschap zetten.”

Maar toch smart deze zaak ons ook, om uwentwil, en om dergenen wil, die in uwen Kerkeraad van den rechten weg zijn afgeweken; die met U niet pal staan, gelijk zij eerst beleden hadden te zullen en te moeten doen; de Heere doe hen terugkeeren van eenen weg, die niet recht is voor Hem. *Maar vooral vervult ons diepe droefheid, als wij zien op die Predikanten en Ouderlingen, de rechtzinnige belijdenis toegedaan, en die, als leden van Classicaal en Provinciaal Kerkbestuur of Synodale Commissie als onderdrukkers U tegentreden, die zich gronden en beroepen op menschelijke instellingen en voorschriften, maar het gebod Gods toonen licht te achten.*

Met U vereenigen wij ons in de gebeden, opdat de God aller genade ook hen verlichte; opdat ook zij zich haasten zouden weg te werpen het instrument, dat zij tegen U verheffen; het zal toch niet gelukken; want indien deze Uwe zaak uit God is, en dat betwijfelen wij niet, zoo kunnen zij dat niet breken.

De genade van onzen Heere Jezus Christus zij met U allen.

Aldus opgesteld in eene vergadering, gehouden te Arnhem, op Vrijdag den 22sten Jan. 1886, en met eenparige stemmen goedgekeurd.”

Dit adres slaat met elk woord, ja met elke letter, Ds. Margadant in het aangezicht.

Hoe is het mogelijk, dat iemand die een jaar geleden het bovenstaande verklaart, het nu bestaat om zijne broeders, die zich met de Amsterdamsche broeders één gevoelen, te vervolgen, ja zelfs als hun aanklager optreedt!

Het is schier ongeloofelijk.

Hoe gaat het woord in vervulling: „Wie zijne wegen verkeert, zal bekend worden.” (Spr. 10: 9).

En nu weten wij zeer wel, dat de Synodale Commissie en denklijk ook het Provinciaal kerkbestuur van Zuid-Holland er op aangedrongen heeft, om al dezulken *provisioneel* te schorsen, die onder de verdenking stonden van het Kerkelijk Congres te hebben bijgewoond. Maar sinds wanneer zijn de Classicale Besturen tot zoo slaafsche gehoorzaamheid verplicht, dat zij elken wenk der Hoogere besturen dienen te volgen?

Het Classicaal bestuur van Zierikzee, voor het meerendeel uit modernen bestaande, gaf onlangs een bewijs van goed gedrag aan Dr. Schot van Tholen, ofschoon hij geacht werd het Amsterdamsch Congres te hebben bijgewoond. Niemand is meer een strijder tegen de Synodale organisatie, dan juist mijn vriend Schot. Dit weet het Classicaal bestuur van Zierikzee zeer goed, want dit heeft door hem steeds handen vol werks gehad. Doch deze moderne mannen hadden nog genoeg gevoel van recht en van eerlijkheid, om den drang van hoogere besturen te wederstaan; zij weigerden op een man, die ter goeder naam en faam stond, een artikel toe te passen, hetwelk in de reglementen geschreven staat, om lieden voorloopig te weren, die openbaar schandaal hebben gemaakt.

Ach, wat zijn wij toch diep gezonken, dat een man als Ds. Margadant die Zondag 27 Februari van den kansel, dien ik had behooren te betreden, afgaf op de „*zoogenaamd* Gereformeerden”, en die zich dus uitgeeft voor „*echt* Gereformeerd”, dat deze met zijne medestanders beschaamd moet gemaakt worden, wat eerlijkheid en goede trouw betreft, door mannen die *openlijk* gebroken hebben met al de hoofdwaarheden van ons ongetwijfeld Christelijk geloof.

Ga er een gebed op, dat de verblinde oogen mogen ge-

opend worden, door dien Heere uit den hemel, die het alleen vermag.

Maar laat ons de schorsingsbul die mij naar huis werd gezonden eens wat meer van nabij bezien. Zij luidt aldus:

„GOUDA, 24 Februari 1887.

Het Classicaal bestuur van Gouda, gelezen hebbende eene missive van het Provinciaal Kerkbestuur van Zuid-Holland dd. 25 Januari 1887 n°. 20 en eene aanschrijving van de Algemeene Synodale commissie der Nederlandsche Hervormde Kerk dd. 4 Febr. ll. n°. 842.

Gezien eene missive van het Classicaal Bestuur van Amsterdam dd. 12 November 1886;

Kennis genomen hebbende van eene missive van het Provinciaal Kerkbestuur van Zuid-Holland dd. 21 Februari 1887 n°. 163;

Overwegende dat het Gereformeerd Congres te Amsterdam gehouden van 11 tot 14 Januari ll. door u is bijgewoond, hetwelk volgens bovengenoemde circulaire der Algemeene Synodale Commissie dd. 4 Febr. ll. n°. 842, op zich zelf reeds een vergrijp is van ergerlijken aard, wegens de schriftelijke verklaring door iederen deelnemer afgelegd, luidende: „de ondergeteekende verklaart, dat ook hij de afwerping van het Synodale juk voor plichtmatig houdt,” van welke verklaring de kennelijke strekking is eene verbindtenis, om mede te werken aan de verbreking van de organisatie der Nederlandsche Hervormde Kerk,

dat Gij voortdurend zoowel in eigen als ook in andere gemeenten niet aflat, door woord en daad in den geest van genoemd Congres werkzaam te zijn,

Gezien Art. 47 en 48 van het Reglement voor Kerkelijk Opzicht en Tucht;

Verklaart deze bezwaren gegrond te hebben bevonden en u schuldig aan pogingen tot verstoring van orde en rust en tot omverwerping der wettige orde in de Nederlandsche Hervormde Kerk.

Schorst mitsdien U, den Heer W. F. A. Winckel, Predikant te Oudewater provisioneel en voor onbepaalden tijd in uwe kerkelijke bediening en *beveelt* dat van deze uitspraak kennis zal worden gegeven aan den Kerkeraad der Hervormde gemeente te Oudewater, aan de Kerkvoogdij aldaar, aan den Burgemeester der gemeente Oudewater en aan het Provinciaal Kerkbestuur van Zuid-Holland.

Gedaan in onze vergadering van 24 Februari 1887 te Gouda.

Het Classikaal bestuur van Gouda :

(w. g.) B. J. SWAAN,
Praeses.

J. W. MARGADANT,
Scriba.

Deze schorsing gaat in op heden Donderdag 24 Februari."

Dit stuk is merkwaardig, vooral als men opmerkt, dat het Classicaal Bestuur het heeft bestaan, om nog te wijzen op den brief van het Classicaal Bestuur van Amsterdam, waarbij mij ten laste werd gelegd, dat ik te Amsterdam „in de lokalen" gepredikt had. Dit was mij in der tijd bekend gemaakt en ik nam daarom de vrijheid mijn ambtgenoot daarover in tegenwoordigheid van kerkeradsleden aan te spreken. Ik merkte toen op, dat Dr. Vos blijkbaar meende

dat een Classicaal Bestuur bij machte was en recht had om een Ned. Herv. predikant het prediken te beletten, in eene gemeente waar andere Ned. Herv. leeraars voorgingen. Voorts wees ik er op dat in de gemeente van Oudewater, de moderne predikant Ternooy Apèl in de oude school had gesproken op aanzoek van de afd. Oudewater van den Ned. Prot. Bond en noodigde nu ds. Margadant uit, als scriba van het Classicaal Bestuur, nota van die zaak te nemen, opdat het Classicaal Bestuur van Amsterdam, die andere besturen aanhitste tot vervolging, de vervolging, niet van gereformeerde leeraars, maar van een beslist modern predikant, zou kunnen beginnen. Dat Dr. Vos c. s. daartoe kans zagen, bewees hun brief aan 't Classicaal Bestuur.

Doch het was tot een doove gezegd. De heer Ternooy Apèl mocht wel hier zijn *moderne* leer komen verkondigen, maar ik had te Amsterdam in de lokalen niet eene bijbellezing behooien te houden!

En wat is er niet voor vergaderd en gestreden om zoogenaamd *orthodoxen* in het Classicaal Bestuur van Gouda te krijgen en de modernen en liberalen er uit te werken! Moest men daarom zich zoo uitslooven, dat het zwaard dat men dezen lieden in de hand gaf, moest gewet om gereformeerde broeders te treffen?

Dan wordt vervolgens in dit stuk aangenomen, dat ik het gereformeerd kerkelijk Congres heb bijgewoond, zonder dat dit bewezen wordt.

Ook wordt, bij wijze van verzwarende omstandigheid, er aan toegevoegd, dat ik „zoowel in eigen gemeente alsook in andere gemeente niet afgelaten heb, door *woord en daad* in den geest van het Congres werkzaam te zijn.”

Hoe weet het Classicaal Bestuur, wat ik in eigen gemeente gedaan heb? Zijn er klachten over mijne prediking ingeko-

men? Indien dit het geval ware, zou het wel vermeld zijn. Wat blijft anders over als aan te nemen dat ds. Margadant mijn aanklager geweest is? Kon hij er eigenlijk wel goed van op de hoogte zijn? De twee keeren, dat ik over den kerkelijken toestand eenigzins uitvoerig gesproken heb, was ds. Margadant niet onder mijn gehoor; het was op Oudejaarsavond en den eersten Zondag in het Nieuwe jaar. Toen was Ds. Margadant *niet* in de kerk. Wat hij daaromtrent weet, heeft hij van hooren zeggen.

Ik wil echter wel bekennen dat ik er meermalen op wees, dat wij als Kerkeraad misschien spoedig zouden komen te staan voor de vraag wat te doen: het volgen van het menschelijk reglement of van Gods gebod. De oprichting van den Protestanten-bond alhier maakt het ons onmogelijk, indien we eenigzins naar Gods Woord wilden handelen, om het toepassen van de tucht in zake de leer na te laten. Daaruit *moest* een conflict ontstaan. Immers de Synodale Commissie had het uitgesproken, dat de Ned. Herv. Kerk eene *Volkskerk* zijn moest (men zie haren jongsten vermaanbrief), dat is eene Kerk, waarin *alle* richtingen te samen moesten wonen; naast den rooden modern met socialistische neigingen, moest de Gereformeerde kunnen arbeiden. Daardoor werd het feit, dat onze Gereformeerde kerken staan op den grondslag der drie formulieren van eenigheid, geloofchend en had elk Gereformeerd belijder, *dien het eenigzins met zijne belijdenis ernst is*, te wachten, dat hij, als hij niet vrijwillig onder het Synodale juk meende te moeten uitgaan, door de Hoogere besturen zou worden uitgeworpen.

Ik meende verplicht te zijn op dat dreigend conflict te wijzen en tevens te vermanen, dat men handelen moest naar de ordinantiën Gods. Dit deed ik ook in andere gemeenten. Het is waar, in de gemeente *Waturder* sprak ik eenmaal

dringender dan elders. Daar wees ik er op, hoe bijna elke week door Kerkeraad en Gemeente gezondigd werd, doordat men predikers op den kansel liet, die niet den vollen raad Gods tot zaligheid verkondigden. Te *Waddinxveen* in de vacature predikende, heb ik er enkel, in eene leerrede over de Oostersche wijzen, op gewezen, dat deze mannen eene innige begeerte hadden om Jezus te zien en dat zij dien Jezus, dien zij voor hun hart niet konden missen, niet te Jerusalem in den prachtigen tempel, maar te Bethlehem in een stal vonden. Was daaraan iets miszegd, al liet ik uitkomen dat door de menschen, als Christus in een schuur verkondigd werd en menschevonden in een statig kerkgebouw, de schuur moest worden gezocht? Te *Gouda* wees ik in mijne laatste prediking in de groote kerk aldaar, op den jammerlijken toestand onzer kerken, omdat mannen op wier wandel en belijdenis niets te zeggen valt, van de kansels werden geweerd, terwijl openbare Christus-verloochenaars gehandhaafd bleven.

Heb ik in den geest van het Geref. Kerkel. Congres gehandeld, dan was het toch ook volgens Gods Woord.

Waarheid is, dat ik het breken met de Synodale organisatie niet aandurfde, tenzij mij dit geboden was, doordat de Hoogere besturen den Kerkeraad en mij wilden dwingen, om iets te doen tegen mijne conscientie. De verantwoordelijkheid voor zulk een breken meende ik niet te mogen aanvaarden, vooral met het oog op de armen dezer gemeente. Of ik hieraan goed deed of kwaad, blijve in het midden, het was aldus. Ik kan alle kerkeraadsliden tot getuigen roepen, dat ik nooit anders gesproken heb. Als het mijn plan ware geweest om tot afwerping van het Synodale juk, zonder bepaalde aanleiding, te geraken, had ik hen immers in de eerste plaats, daartoe moeten zoeken over te halen?

Waarin mijne *dad*en moeten bestaan hebben, waardoor ik tot verbreking van den Synodalen band zocht te bewegen, verklaar ik *niet* te begrijpen. Men fluistert, dat ik met lijsten zou hebben laten rondgaan, om de lieden tot afzwering van de Synodale hiërarchie te bewegen; doch dit is bepaald *on*waar.

Genoeg nu over de schorsingsbul. Alleen zij nog opgemerkt, dat de ouderling v. Baren en de diaken Hofland enkel geschorst zijn wegens het vermoeden het Congres te hebben bijgewoond.

WEDERKEERIGE WAARSCHUWINGEN.

Ds. M. beweert, dat hij mij meer dan eenmaal gewaarschuwd heeft voor hetgeen mij boven het hoofd hing.

Waarheid is, dat ik mij den 17^{den} Februari des avonds naar Ds. M. begaf om hem te vragen, of een gerucht waarheid bevatte, dat ik vóór den volgenden Zondag door het Classicaal bestuur zou worden geschorst. Ik wilde dit o. a. weten, omdat ik dan mijne maatregelen wilde nemen voor den dienst. Ds. M. zeide mij toen, dat dit gerucht onwaar was, doch dat, indien ik bleef voortgaan op den ingeslagen weg, eene schorsing niet zou kunnen uitblijven. Hij bedoelde met den ingeslagen weg: het weigeren van de bediening van het H. Avondmaal. Ik antwoordde, dat ik niet gezegd had het Avondmaal niet te willen houden, doch het voorloopig gewenscht had uit te stellen.

Wederom kwam het gesprek op het uitoefenen van leertucht, terwijl mij door Ds. M. werd verweten, dat ik niet gedaan had gelijk in eene vorige Kerkeraadsvergadering afgesproken was, n.l. een deel der gemeente bezoeken en daarvan de uitkomst mede te deelen aan de Kerkeraadsvergadering. Ds. M. merkte nog op, dat er zooveel ergernissen waren in zake het leven van sommige gemeentenaren, dat men daarmede maar allereerst beginnen moest. Ik erkende de betrekkelijke

waarheid van deze opmerking en ging met het oog daarop aan den arbeid, om tegen de aanstaande Kerkeradsvergadering mijne bevindingen in gezinnen waarin of in leer of in wandel van Gods Woord kennelijk was afgeweken, verslag te doen. Mijn plan was dan de door mij bezochte huisgezinnen bij Kerkeradsbesluit officieel door een predikant en een ouderling te doen bezoeken, om dan eindelijk als herhaalde vriendelijke vermaning niet helpen mocht, tot censuur over te gaan. Bij vele menschen ben ik toen aan huis geweest, en nog was ik voornemens Vrijdag vóór de voorgenomen Kerkeradsvergadering enkele anderen te bezoeken; doch mijne provisioneele schorsing op Donderdagavond gaf andere beslommeringen.

Zou ik die bezoeken afgelegd hebben, indien Ds. M. anders tot mij gesproken had?

Wat had ik sedert ons gesprek uitgericht, dat men mij rijp beschouwde voor eene provisioneele schorsing?

Ik weet het niet.

Misschien had mijne prediking op Zondagavond 27 Februari te Gouda, in de ooren der Classicale Heeren, niet aangenaam geklonken; wellicht was de echo er van hen niet welgevallig. Toch had ik *volstrekt* niet aangedrongen op verbreking van het Synodaal verband.

Maar keeren wij tot de zaak terug.

Ds. M. had mij gewaarschuwd. Ik deed het hem ook. Ik wees hem er op dat zijne positie vooral niet minder dan de mijne zoude schade lijden, indien hij in geval van conflict niet aan mijne zijde zoude staan. Ik trachtte hem er op te wijzen hoe hij, in geval een burgerlijk proces mocht uitvallen ten gunste van de Gereformeerden, het wel gebeuren kon, dat hij de meest schadelijgende partij was.

„Denk om uwe vrouw en uwe kindertjes” werd mij toegeroepen.

Ik antwoordde, dat als ik in mijne conscientie gevoelde zoo te moeten handelen, dat eene afzetting daarvan het gevolg konde zijn, ik van die gedragslijn niet mocht afwijken ter wille van mijn gezin, al was het ook, dat het belang van de mijnen mij zwaar woog.

Ik was het woord indachtig van den Heere Jezus: „Die vader of moeder lief heeft boven mij, is mijns niet waardig.”

Een tijd lang had ik gehoopt, dat Ds. M. met mij zou kunnen meêgaan. Ik schreef dit zelfs eenmaal aan Dr. Kuijper.

Doch na dit gesprek, moest ik die hoop laten varen.

Dit deed mij leed om zijnentwil, ook om der wille van de gemeente en hare armen en van zijn gezin.

„Die in het vleesch zaait, zal uit het vleesch verderfenis maaien.”

DE HANDDRUK VAN DS. MARGADANT.

Donderdag 24 Februari begaf ik mij naar gewoonte, met den tram naar Haastrecht, om daar in het Evangelisatie gebouw te catechiseeren. Toen mijn arbeid afgeloopen was, stapte ik te half vijf op, omdat mijn gastheer van huis was, en ik liefst geen uur op de aankomst van den tram wilde wachten. Dit was de oorzaak dat ik alleen in de laatste sectie mede reed. Omdat het in den wagen vrij vol was, bleef ik voor die weinige minuten buiten staan. Voor de brug ging Ds. Margadant er uit en sprak tot mij: „zoo ben je ook meêgekomen” en stak mij de hand toe. Geen reden hebbende die te weigeren, gaf ik de mijne.

En toen had hij reeds de schorsingsbul in zijn zak!

Ik weet, dat Ds. M. beweert, dat ik hem het eerst de hand toestak, en dat hij die niet kon weigeren. Ik kan mij dit niet herinneren. Dit weet ik, dat hij met een vriendelijk gelaat mij *het eerste toesprak*. Mij dunkt ik zie hem voor mij, den tram afgaande en mij de hand toestekende. Maar ik zou dit laatste niet durven verzekeren. Doch moest hij mij toespreken en mij de hand bieden of de mijne aannemen, als hij pas in het Classicaal Bestuur verklaard

had, dat er een *gegrond geruchtmakend bezwaar tegen mij bestond, van ergerlijken aard?*

Uit de gesprekken, die ik te voren met Ds. M. gehouden had, kwam het uit, dat hij mij zoo goed als broodeloos achtte, wanneer ik buiten de Synodale organisatie kwam te staan. Hij moest dus mijne handelingen al *zeer ergerlijk* bevonden hebben en de geruchten zeer bezwarend, om mede te werken, om mij met mijn gezin, aan gebrek over te geven.

En dan toch..... maar wij gaan niet verder. De lezer vulle het zelf aan. Dit staat vast: *of Ds. Margadant handelde als kerkelijk rechter valsch, of hij gaf valschelijk de broederhand. Een derde is niet mogelijk.*

Ach, de Synodale organisatie heeft reeds zoovele karakters bedorven!

Was het niet opmerkelijk, dat ik des Vrijdagsavonds na mijne schorsing Psalm 43 met mijn gezin las, welke in de volgorde was? Deze Psalm vangt aan met de woorden:

„Doe mij recht o God, en twist mijne twistzaak; bevrijd mij van het ongoedertieren volk, van den man des bedrogs en des onrechts.”

VOOR DE CLASSICALE HEEREN.

Donderdag des avonds ten 9 ure gewerd mij de schorsingsbul, met bijgeleidend schrijven, meldende dat eene Commissie uit het Clas. Bestuur, bestaande uit den predikant Hulscher van Reeuwijk en de Heer van der Zwalm oud-Ouderling te Gouda, des Vrijdags ten elf ure in de consistoriekamer zou zitting houden, terwijl ik uitgenoodigd werd voor die commissie te verschijnen, „tot het beantwoorden van eenige vragen betreffende de op mij toegepaste voorloopige schorsing.”

Dit stuk scheen wel met eenige haast door Ds. Swaan te zijn gesteld, want er werd in ondersteld dat ik als *Diaken* der Ned. Herv. Gem. te Oudewater was geschorst.

Doch hier kunnen we thans over heen stappen.

Te elf ure liet de koster mij in onze consistorie. Ik werd wel eenigzinds gedwongen maar toch niet onvriendelijk begroet, en plaatste mij op den aangewezen stoel. De Voorzitter der commissie Ds. Hulscher begon met te zeggen, dat het Classicaal bestuur van Gouda *uit medelijden voor mijn persoon*, eene poging wenschte aan te wenden. om mij te bewegen de verklaring die ik heette afgelegd te hebben op het Geref.

Congres te herroepen, en de plechtige belofte te doen, dat ik voortaan alleen pogingen tot reformatie der Kerk in het werk zou stellen, in den reglementairen weg.

Ik antwoordde, of de heeren ook medelijden zouden gehad hebben met den apostel Petrus, toen hij voor den Joodschen raad sprak: „*Men moet Gode meer gehoorzaam zijn dan de menschen?*”

Ik meende dat dit antwoord juist was. Gods woord gebiedt tot hanteeren van de Sleutelen des Hemelrijks, niet alleen ten opzichte van leden der gemeente, die een ergerlijk leven leiden, maar ook van hen, die eene goddelooze leer drijven. De reglementen gedoogen dit niet. Te beloven, dat ik niet zoude willen medearbeiden om tucht uit te oefenen over de leer der gemeenteleden, zou ongehoorzaamheid zijn aan den Koning der kerk. Ik weigerde ten slotte het mij voorgelegde stuk te teekenen.

Vervolgens wilde ik iets over de overwegingen, die tot mijne voorloopige schorsing geleid hadden, zeggen, en begon daartoe met op te merken wat ik reeds in dit geschrift over mijn prediken te Amsterdam en het voorgaan van Ds. Ternooy Apèl alhier mededeelde. De Heer van der Zwalm voegde mij toen toe: „*met die praatjes hebben wij hier niets te maken.*”

Deze hoogst onwelvoeglijke uitdrukking greefde mij zeer. De Heer van der Zwalm kon toch als Gouwenaar weten, dat ik niet in een stand ben geboren en opgevoed, waarin men minder let op de uitdrukkingen, welke men te hooren krijgt. Maar al ware dit niet het geval, hij had toch in mij het ambt te eeren, dat ik, ook volgens de Synodale organisatie, nog altijd draag.

Ik was dan ook zoo vrij dit hem onder het oog te brengen, en ik moet zeggen dat ik verder geen krenkende uitdrukkingen in den loop van het gesprek dat zich daarna ontspon,

meer van dien afgevaardigde van het Classicaal Bestuur gehoord heb.

Wel beweerde hij nog later, dat de Gereformeerde beweging alleen op touw gezet was, om de studenten van de Vrije Universiteit in de kerk te krijgen. Ik antwoordde dat de houding van Ds. Felix van Utrecht, president-Curator der Vrije Universiteit, niet voor zijne opvatting pleitte, daar deze immers de tegenwoordige beweging niet begunstigde. „Maar, onderstel dat u gelijk heeft. Is het dan zulk eene misdaad dat men in Gereformeerde kerken, jongelieden zoekt te brengen, die in de Gereformeerde leer zijn onderwezen?” zoo zeide ik.

Ook verklaarde ik niet van voornemen geweest te zijn, het Synodaal verband te verbreken, indien mij dit niet noodzaakte tegen Gods woord te handelen.

De heer van der Zwalm voegde mij toen toe, dat ik toch vrij was om in de Ned. Herv. Kerk het Woord te verkondigen gelijk ik wilde.

Mijn antwoord luidde, dat er in den Heidelberger Catechismus ook een Zondag te vinden is over de sleutelen des Hemelrijks, en een artikel in onze Ned. geloofsbelijdenis over het Koningschap van Christus. Het staat ons wel vrij daarover te spreken, maar niet er naar te handelen.

Ik werd nog gedrongen deze beide heeren hunne groote verantwoordelijkheid onder de oogen te brengen, die zij op zich geladen hadden, door aan mijne schorsing mede te werken, waardoor zij de gemeente van Oudewater hadden helpen verscheuren; ook wees ik hen op de rekenschap, die zij van hunne daad eenmaal zouden moeten afleggen voor den rechterstoel Gods.

Het werd mij duidelijk, dat ds. Margadant mij voor het Classicaal Bestuur ook had aangeklaagd, dat ik eenige weken

geleden verklaard had, voorloopig het H. Avondmaal niet te kunnen bedienen, met het oog op den treurigen kerkelijken toestand in deze gemeente. Immers geen aanklacht is van uit de gemeente daarover ingediend, anders zou men op mijne uitnoodiging van den kansel, om mij daarover te komen spreken, indien men mijn besluit niet goed vond, wel tot mij gekomen zijn. Dit merkte ik ook eenmaal mijn collega op, die toen antwoordde: „de menschen missen het Avondmaal helaas niet.”

Zoo kwam van het eene woord het andere. Nog een deel van het met de Classicale heeren gevoerde gesprek, wil ik ten slotte mededeelen, omdat dit een eigenaardig licht werpt op de houding van ds. Margadant.

In de kerkeradsvergadering, waarin ik verklaarde bezwaar te hebben tegen het vieren van het Avondmaal, zonder censuur te kunnen houden naar Gods woord, welke vergadering tot bij 12 ure duurde, heb ik er op gewezen, dat zoo we in het doen van hetgeen Gods woord eischt door de Hoogere Besturen mochten bemoeilijkt worden, we dan genoodzaakt zouden zijn, om met de Synodale organisatie te breken. Ds. Margadant verklaarde toen, dat hij daarin wel zou willen medegaan, wanneer de gemeente maar meer één was. Hiervan zijn al de toen vergaderde ouderlingen en diakenen getuigen. Ik antwoordde, dat de gemeente dan één zoude worden, als Ds. Margadant deed gelijk wij begeerden en dat men algemeen een leeraar zou achten, die toonde, zooveel voor zijne beginselen op het spel te durven zetten. Dit werd nog door een kerkeradslid nader aangedrongen.

Dat alles verhaalde ik aan de Classicale Heeren, om hun te doen verstaan, dat ik gemeend had niet te zullen vervolgd worden door een bestuur, welks Scriba zich in dien geest had uitgelaten.

Inmiddels was drie kwartier uurs verstreken, en ik verliet de vergadering.

In een volgend geschrift hopen wij den verderen loop der gebeurtenissen te beschrijven. Het publiek en de gemeente kan dan met kennis van zaken oordeelen. Ten slotte zal men moeten zeggen, de houding van het Clas. Bestuur en zijn Scriba, is eenig in zijn soort.

Rijksuniversiteit
Utrecht

UBS

Utrechts
Bibliotheek
Systeem

barcode :

BIBLIOTHEEK UNIVERSITEIT UTRECHT

3074 468 8

signatuur:

AB-DP7: NAW-31-6105
#7